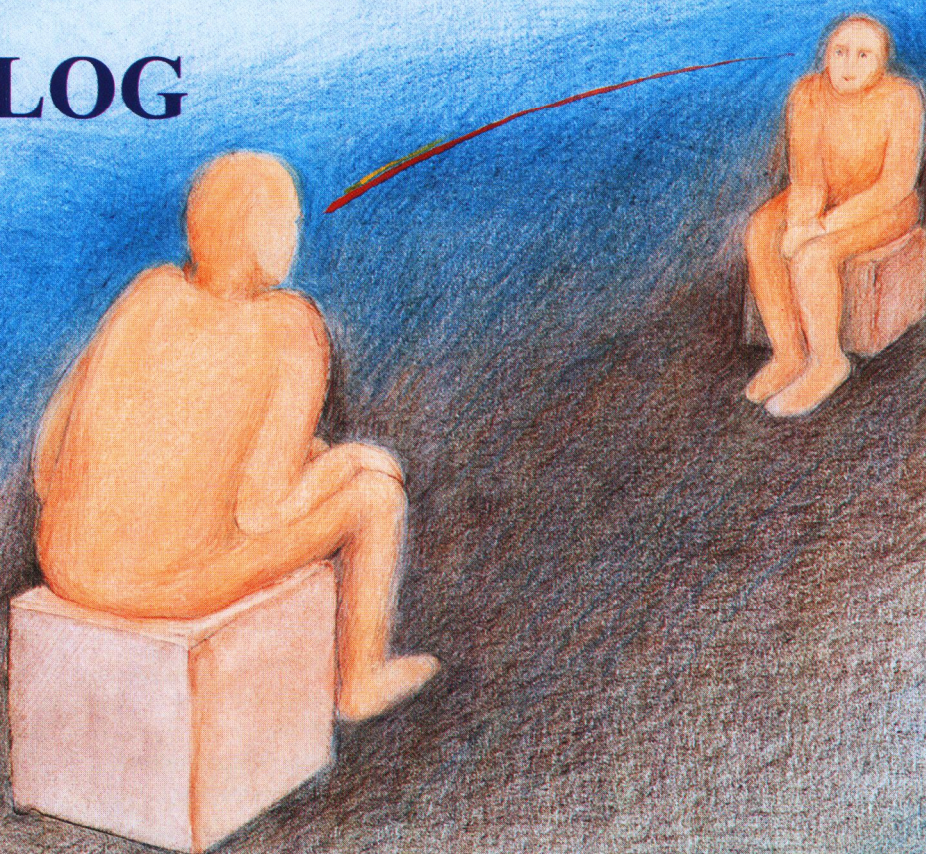

Nr ISSN 1427-8375

PROMOTOR

ZDROWIA W SZKOLE

DIALOG

NR 6 (18)
1 9 9 9

Rozmowę czyni nie to, że doświadczyliśmy w niej czegoś nowego,
lecz że napotkaliśmy coś w drugim człowieku, czego jeszcze
w naszym doświadczeniu świata nie spotkaliśmy.

Gadamer (Niezdolność do rozmowy)

Dwumiesięcznik redagowany jest przez zespół współpracowników
Wydziału Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia
i wykładowców Podyplomowego Studium Promocji Zdrowia
przy Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Koordinacja: Lesław Kulmatycki, Redakcja: Renata Niemierowska,

Współpraca: Jolanta Dolata, Danuta Siwik, Robert Grudniewski.

Skład i opracowanie graficzne: MNL Studio,

Druk: Drukarnia „Hector”

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i redagowania nadesłanych tekstów

Adres: Wydział Zdrowia UM., ul. Gabrieli Zapolskiej 4,
50-038 Wrocław, tel/fax 344 55 60.

Wcześniej,

zanim poznaliśmy *dialog*, była *dialektyka*. W Grecji starożytnej w bardzo praktyczny sposób ujmowano pojęcie dialektyki. Otóż ni mniej ni więcej znaczyła tyle, co "sztuka dyskutowania". *Dialecticus* natomiast to była osoba, która była mistrzem prowadzenia dysputy. Dialektyka więc jest starszą siostrą dialogu, jest nie tylko sztuką prowadzenia dyskusji, ale też sztuką i umiejętnością odczytywania się i wzajemnego poznawania. Grecy uważali, że celem dialektyki jest zbliżanie się do prawdy i tym rzetelniej można to czynić, im więcej punktów odniesienia na ową prawdę można będzie wyrazić. Dwa odmiennne punkty spojrzenia, to absolutne minimum. Efektem wymiany poglądów przy sprawnie prowadzonej dyspucie (dialogu) powinno być nowe stanowisko, różne od tych które były przed rozpoczęciem dialogu. W wyniku komunikacji, rozmowy, powstaje kolejna wersja prawdy, która jest rezultatem dialogu. Sokrates w dialogu z uczniami stawiał sobie za zadanie uaktywnienie owej chwilowo nieaktywnej części ich umysłowych zasobów. Prowokował i wymuszał do zajęcia stanowiska. Platon odwoływał się do przypominania sobie tego, co w każdym z nas zapomniane lub zagubione. Owoc dialogu jest niewątpliwie względny, ale jest własny i wypracowany własnym wysiłkiem. Ważny jest jednak osobisty proces, bez którego nie ma rozwoju. Jean Piaget, szwajcarski filozof i psycholog przekonany był, że człowiek *dopiero pod presją dyskusji i konieczności stawienia czoła opozycji, starając się usprawiedliwić w oczach innych, nauczy się obserwować swoje własne myślenie, tzn. ustawicznie wykrywać motywy popychające go w określonym kierunku*. Jednak, aby dialog miał szansę zaistnieć, niezbędne jest respektowanie przez obie strony wspólnych reguł i norm umożliwiających swobodne, otwarte i demokratyczne komunikowanie się. Zachęcamy do dialogu z niektórymi myślami zawartymi w tym numerze "Promotora".

Lesław Kulmatycki - koordynator

Renata Niemierowska - redaktor

W

potocznym rozumieniu pojmujemy dialog jako rozmowę dwóch osób lub dwóch stron starających się porozumieć w kwestii, w której różnice zdań stają się mniej istotne, niż wola obopólnego porozumienia.

Oczywiście, w tak rozumianym dialogu może brać udział kilka lub kilkanaście osób; istotne jest wzajemne rozumienie się i porozumienie. O ile jednak wola wzajemnego rozumienia się zakłada zdolność uczestników dialogu do "znalezienia" wspólnego języka, o tyle etap porozumienia wymaga od nich zdolności do działania w sprawie, której dialog dotyczy. W ten sposób dialog staje się realizacją woli porozumienia - bez tej woli i wpływającego zeń działania nie ma dialogu. Dialog nie jest więc zwykłą rozmową na dowolny temat, ale wspólnym działaniem, którego podstawą jest *d o b r a* wola; na przykład wola zmienienia czegoś dla wspólnego dobra uczestników dialogu. Dialog jest zawsze działaniem, nawet wtedy gdy staje się spotkaniem tylko dwóch osób, które spontanicznie dążą do zrozumienia siebie i drugiej osoby *p o p r z e z* uważne *s ł u c h a n i e*. Uważne słuchanie Drugiej Osoby i Siebie to początek dobrego działania, które zaowocuje przyjaźnią, miłością lub rozwiązaniem jakiegoś problemu, którego nie sposób rozwiązać bez dialogu. Dialog zawsze jest twórczy, w odróżnieniu od rozmowy, która może być niezwykle interesująca, ale nic w nas nie zmienia. Dialog może zaistnieć nawet wtedy, gdy wspólnie milczymy, ponieważ podstawą dialogu nie jest słowo, lecz ekspresja i mowa naszego ciała - wszystko to, co określić można „atmosferą dobrej woli” skierowanej ku wszystkim uczestnikom dialogu.

Zapraszamy Czytelników „Promotora” do przeczytania „Krótkiego dialogu o dialogu” - do naszego dialogu z Moniką Szymańską, trenerką PTP i pedagogiem, która nie waha się określić dialogu mianem *ś w i ę t a*.

Tematy

Mały dialog o dialogu, rozmowa z Moniką Szymańską

Czym jest i czym nie jest dialog?

Słowa i nie-słowa

Umiejętność komunikowania się

Na czym polega dialog?

Wrocławski Program Szkół Promujących Zdrowie, Szkoły Podstawowe cz. III

Kampania "Dzień bez papierosa"

Prezentacje 1999

Promocja zdrowia wymaga współpracy.

Inwestycja dla edukacji, zdrowia i demokracji.

Gra w karty

Autorzy

Jolanta Dolata
Robert Grudniewski
Anna Kulej
Małgorzata Kulczycka
Lesław Kulmatycki
Renata Niemierowska
Danuta Siwik
Małgorzata Suwaj
Monika Szymańska

dialog

MAŁY DIALOG O DIALOGU

ROZMOWA Z MONIKĄ
SZYMAŃSKĄ

Dialog to przede wszystkim czynienie, nie mówienie

Trenerką PTP i pedagogiem, twórcą programu edukacyjnego o dialogu z uczniem; członkiem zespołu zajmującego się siecią szkół promujących zdrowie, prowadzącą własną firmę konsultingową.

Red.: Co to jest dialog?

M.Szymańska: Dialog to coś, co się czyni. Dialog to przede wszystkim czynienie, nie mówienie.

Red.: Co jest najtrudniejsze w dialogu?

M.Szymańska: Najtrudniejszy jest partner.

Red.: Dialog to jest to, co czynimy razem z partnerem?

M.Szymańska: Tak. Bo dwie strony dialogu nie są identyczne, są odmienne. Dialog jest wtedy, gdy obie strony widzą i akceptują swoją odmienność. Odmienność i o d r ę b n o ś ć.

Red.: Na co zwraca Pani uwagę, w chwili, gdy rozmawia Pani z drugim człowiekiem po to,

by mógł narodzić się dialog?

M.Szymańska: Na ton głosu, na barwę głosu i na to, czy i w jaki sposób słucha.

Red.: Ton głosu, barwa, wzajemne słuchanie tworzą przestrzeń dialogu. Czy coś jeszcze?

M.Szymańska: Czasem wydaje się, że ktoś chce powiedzieć nam coś bardzo ważnego, ale nie daje nam miejsca, byśmy mogli zaistnieć w dialogu. W ten sposób sobie też nie daje przestrzeni. Wtedy nie ma spotkania, bo któraś ze stron staje się narzędziem rozmowy. Dialog może przecież odbywać się w kompletnej ciszy. Dialog to zdolność do milczenia. Dialog to przestrzeń otwarta na najszerszy i najgłębszy obszar komunikacji. Kiedy rozmawiamy, dla dialogu najbardziej istotna jest komunikacja pozawerbalna - to 50% tego, co z siebie wzajemnie zapamiętujemy; 30% to ton głosu i mowa ciała; zaledwie 7% stanowi tak zwana „informacja” - czyli to wszystko, co przywykliśmy uznawać za istotną część rozmowy.

Red.: A co można przekazać za pomocą milczenia?

M.Szymańska: Bardzo wiele. Prawie wszystko. Robiłam kiedyś takie doświadczenie: można było rozmawiać tylko w absolutnym milczeniu. Mimika milczącej twarzy tworzyła przekaz. Bardzo dużo można usłyszeć i zobaczyć przy pełnej uwadze.

Red.: A czym jest uwaga, czyli dialog?

M.Szymańska: Uwaga to w a g a. Waga, jaką przykładam do słuchania. Jeśli, na przykład, ktoś powie mocne słowo, trzeba się zatrzymać.

Red.: Czym różni się rozmowa od dialogu?

M.Szymańska: Dialog to szczególny rodzaj rozmowy. Dialog to spotkanie. Nie każda rozmowa jest spotkaniem.

Red.: A co i kto spotyka się w dialogu?

M.Szymańska: Spotyka się to, co odmienne, inne, różniące się. To, co atrakcyjne, co nas przyciąga. To, co trudne. To w nas zobowiązuje się do słuchania. Nie chcemy nic przeoczyć.

M.Szymańska: Tak. To wszystko są namiastki tworzenia relacji dialogu. To manifestowanie władzy i siły.

Monika Szymańska (pierwsza z prawej) w czasie zajęć warsztatowych (fot. Wydział Zdrowia UM)

Red.: Czy pamięta Pani sytuacje, w których nie mógł powstać dialog?

M.Szymańska: Oczywiście. To większość rozmów, bardzo wiele rozmów. Właściwie rozmowy te mogłyby nie istnieć. Nie było w nich wymiany słuchania. Zdarzyła mi się taka rozmowa telefoniczna, w której wzajemne oczekiwania były tak różne, że dialog nie mógł zaistnieć.

Red.: Czy dialog może utrudnić nasze przywiązywanie się do znaczenia słów?

M.Szymańska: Naturalnie. Przywiązywanie się do znaczenia słów na poziomie podstawowym.

Poza tym - niejasne intencje. Niedoformułowane oczekiwania. Lęk. Obawa przed śmiesznością, przed byciem ocenionym. Obawa przed niespełnieniem oczekiwań drugiej osoby.

Red.: Lęk, czyli forma agresji przez próbę dominacji w rozmowie, niszczenie dialogu przez chęć wywierania wpływu?

Red.: Kiedy dzieci i dorośli nie mogą się porozumieć?

M.Szymańska: Wtedy, gdy dorośli nie dopuszczają do siebie akceptowania odmienności, odrębności dziecka. Dwie osoby dialogu mogą różnić się wiekiem, płcią, etapem rozwoju, bo są w innym momencie życia. Ale nikt nie jest ani gorszy, ani lepszy. Często relacja dorosły - dziecko staje się obszarem walki o wpływ. Podobnie zresztą bywa w świecie dorosłych.

Red.: W każdej sytuacji nieporozumienia ta chwilowa „klęska” jest obustronna?

M.Szymańska: Tak. Bo dialog jest wymagający, jak roślina. Wymaga czasu, światła, energii i pielęgnacji. Wymaga czasu, dla osoby, która pielęgnuje i dla rośliny. Dlatego, myślę, że kiedy istnieje dialog - jest święto.

Martin Buber mówi o tym, że kiedy oba „Ty” stają się „Ja” - wtedy jest dialog. Zwykła rozmowa w jakiś sposób nas zawęża. Jest „skrót”. Wydaje się nam, że otrzymujemy „fakty”. Dialog, poprzez ciekawość drugiej osoby, poprzez empatię i wyobraźnię rozszerza świat.

dialog

Nawiązywać
relacje to
reagować.
Reagować to
rozumieć
siebie.
Rozumieć
siebie to być
oświeconym.
Relacje
międzyludz-
kie są
szkołami
oświecenia.

domość ku zewnętrznej przestrzeni i ku uważności na siebie. To, co ja mówię, co i jak mówię - to jest ważne.

Red.: Czy „zwykła rozmowa” jest rodzajem „lenistwa psychicznego”?

M.Szymańska: Tak, bo nie wymagamy tego od siebie, by powstawał dialog. Gasimy uważ-

ność intuicji.

Red.: Czy można nauczyć dialogu?

M.Szymańska: I tak - i nie. Bo dialog to prawdziwe spotkanie.

(rozmowa autoryzowana, przeprowadzona przez R.Niemierowską w październiku 1999 r.)

Czym jest i czym nie jest?

Poznanie świata i poznanie siebie samego nie jest możliwe w monologu. Jest ono możliwe tylko w dialogu. Samo pojęcie dialogu jest wieloznaczne, dlatego zaznaczyć należy, że ujmuję je jako jedną z metod edukacyjnych, ułatwiających odpowiedź na pytania dotyczące wyborów. Zdaniem wybitnego pedagoga, Deweya, przyszłość demokracji zależeć będzie od upowszechnienia się postaw, które będą inspirowane własną dociekliwością i sprawdzeniem ich przydatności w życiu. Dialog jest więc m.in. niezbędny po to, by uczeń „miał sposobność i okazję sprawdzenia swych pojęć przez zastosowanie, wyjaśnienie znaczenia i samodzielnego odkrycia ich doniosłości”.

W sytuacji edukacyjnej dialog przyjmowany jest jako podstawa porozumienia oraz doświadczenia inności i odrębności partnera dialogu. Znanie konfrontowane jest z nieznanym. Niezbędne jest tutaj samokreślenie się i zdefiniowanie swojej własnej postawy, oraz refleksja i stworzenie przestrzeni dla nieznanego. W tak ujmowanym dialogu łatwiej określić, czym dialog nie jest. Wyczuwam, że **dialog na pewno nie jest:**

- rodzajem gry o ustalonych z góry zasadach i regułach, które ktoś odgórnie narzuca, czy gry, którą można zaplanować i zorganizować,
- narzędziem lub instrumentem do osiągania wychowawczych, czy dydaktycznych celów,
- sposobem na niwelację, czy neutralizację odmiennych sposobów myślenia,
- drogą do ustalania tego, czym jest raz na stałe ustalona i niepodważalna prawda,
- sytuacją, która podlega profesjonalizacji i może być prowadzona przez „specjalistów” od dialogu, którzy „wiedzą” co robić, aby nastąpił dialog.

Czym zatem jest dialog? W tym cały dylemat. Dla każdego z nas jest czymś innym. Wierzę, że nie ma dwóch takich samych dialogów. Dialogi mają jednak wiele wspólnych, uniwersalnych cech, które jesteśmy w stanie wymienić: otwartość, szacunek, uważność itp, ale mają też specyficzne, które każdy z nas zaledwie wyczuwa intuicyjnie. Czasami nie zdajemy sobie z nich sprawy, aż do mo-

mentu, gdy nie zaczęły się ujawniać w czasie spotkania. Również w każdej sytuacji wymogi są odmienne, stąd trudność w powtórzeniu tego samego dialogu po raz kolejny. Dialog za każdym razem należy odkrywać i definiować od nowa, dlatego tym razem nie będzie żadnej definicji. Proponujemy dwa scenariusze, które zaledwie dotykają „okolic” dialogu.

L.Kulmatycki

Słowa - nie-słowa

Czy dialog to zawsze rozmowa? Zawsze, ale niekoniecznie głos jest jego nosicielem, nie zawsze słowa i zdania dowodzą jego niezaprzeczalności. Jakże często sądzimy, iż prowadzimy z kimś rozmowę - a jednak w rzeczywistości mówimy lub pokrzykujemy wszyscy jednocześnie, nie słuchając się nawzajem, albo natychmiast milkniemy, bo czujemy, że nie o to chodzi. Nie bez powodu funkcjonuje określenie „dialogue des sourds” (fr. - „rozmowa głuchych”).

A co można powiedzieć o dialogu z Bogiem? Realnie nie istnieje, w sensie metafizycznym nie rzadko ratuje nas przed obłędem dosłowności i niedorzeczności naszego życia.

Dialog istnieje, jeśli zawiera w sobie pierwiastek „żywności” - to „coś”, co łączy jego uczestników, choć stawia ich nieraz po przeciwnych stronach z powodu odmiennych opinii.

Dialog to emocje, uczucia, wrażenia, które chcemy komuś przekazać.

Rozmowy na szczeblu międzypaństwowym; obrady sfer rządzących; rozmowy międzypokoleniowe dziadków, rodziców, dzieci; relacje nauczyciel - uczniowie; „pogaduchy” przyjaciółek; wesele zakochanych (czy jeszcze istnieją?); wzajemne poszturchiwania przedszkolaków; „pogruchiwania” niemowlaków - to przecież dialog, zróżnicowany tematycznie i emocjonalnie. Odmiennie wyrażany, a jednak ten sam.

„Rozmawiamy” od początku naszego istnienia, bo już w zakamarkach ciała naszej matki. Nasz trening w nawiązywaniu kontaktów rozpoczą-

na się już w tym okresie naszego życia, kiedy określa się nas jako „zarodek” i kiedy w odpowiedzi na dotyk brzucha odpowiadamy nagłym ruchem lub zmianą położenia.

Mówi się, że noworodek pamięta często powtarzane melodie, słyszane przez powłoki brzuszne; podobno już w łonie matki potrafi płakać i wydawać głos, choć wody płodowe skutecznie go tłumią.

A kiedy się urodzi, czeka na dotyk, ciepło, bliskość - jego słowami jest wówczas milczenie, spokój, sen.

Bo płacze, kiedy nie umiemy go zrozumieć. Gdy czuwa - patrzy i słucha coraz uważniej i właśnie dzięki obserwacji oraz słuchaniu, formują się mecha-

nizmy, które w przyszłości wykształcą jego własną mowę.

Jako pierwsze pojawiają się bezgłosne grymasy, nieme uśmiechy, jakby kpienie z naszych, do-

rosłych, prób nawiązania kontaktu z dzieckiem. Dla malucha jest to w istocie ciężka i żmudna praca, choć uczy się szybko. Około szóstego tygodnia pojawia się nieprzypadkowy uśmiech i zabrzmiały pierwsze sylaby. Dziecko „mówi” już całym ciałem - jego uśmiech to usta, oczy, ruch rąk, napięcie nóg, skręty i wygięcia. Dźwięki, stale doskonałe, wy-

rażają ogrom emocji.

Jest to z pewnością najtrudniejszy okres, bo to my stanowimy dla naszego dziecka cały wszechświat, skończoność nieskończoności. I nie ludźmy się - nigdy wcześniej ani później nikt nie będzie rozmawiał z nami tak magicznie, z taką przeogromną ufnością i bezgraniczną miłością. To dopiero dialog!

M. Kulczycka
R. Grudniewski

dialog

„Rozmawiamy” od początku naszego istnienia, bo już w zakamarkach ciała naszej matki.

Temat: Umiejętność komunikowania się

(opracowanie: D.Siwik)

Grupa: dla 20-25 uczniów klas gimnazjalnych, 75 min.

Cel dydaktyczny:

1. Poznanie umiejętności i technik aktywnego słuchania.
2. Kształtowanie u uczniów umiejętności aktywnego słuchania

Cel wychowawczy:

- zwrócenie uwagi na istotę komunikacji w relacjach międzyludzkich.
- uświadomienie swoich słabych i mocnych stron w czasie rozmów z innym ludźmi

Metody: zadaniowa indywidualna, zadaniowa w grupach, dyskusja, wykład.

Środki: rzutnik pisma, foliogramy, tablica, kopie materiałów dla uczniów.

Tok zajęć

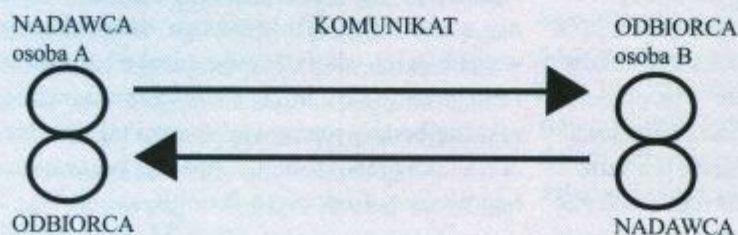
Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas
1.	Wita klasę, grupę i wyjaśnia temat zajęć	Uczniowie pozostają w ławkach i słuchają.	2'
2.	Znaczenie komunikacji w relacjach między ludźmi Umiejętności porozumiewanie się odgrywa ogromną rolę w naszym życiu. Nasze sukcesy czy porażki, w dużym stopniu zależą o tego, w jaki sposób nawiązujemy kontakty z innymi ludźmi. Wiele celów życiowych możemy zrealizować tylko poprzez zorganizowane współdziałanie oraz ciągle komunikowanie się z innymi. Otwarta komunikacja wzmacnia relacje między ludźmi.	Uczniowie podają przykłady konieczności komunikowania się w czasie dzisiejszego dnia	10'
3.	Definiowanie pojęcia "komunikacja" Z czym kojarzy ci się pojęcie "komunikowanie"?	ćwiczenie "burza mózgów"	10'

podaje definicję wg R.Millera (1995)

KOMUNIKACJA OZNACZA RÓŻNY SPOSÓB PRZEKAZYWANIA INFORMACJI I INTERAKCJĘ, JAKA ZACHODZI PRZY WYMIANIE KOMUNIKATÓW

Proces komunikowania się możemy przedstawić wg prostego modelu

Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas
4.	Rodzaje komunikacji (foliogram)		3'
<div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 10px auto; width: 80%;"> komunikacja </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; padding: 10px; width: 45%; text-align: center;"> werbalna (słowna) (używana głównie do przekazywania informacji) </div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 10px; padding: 10px; width: 45%; text-align: center;"> niewerbalna (bezsłowna) (służy przede wszystkim do określania stosunków międzyludzkich, wyrażania stanów emocjonalnych) </div> </div>			
	<p>W komunikacji niewerbalnej wyróżnia się: wyraz twarzy, kontakt wzrokowy, gesty, ruchy ciała, postawę ciała, kontakt dotykowy, zachowanie przestrzenne, ubiór i powierzchowność, niewerbalne aspekty mowy.</p>	<p>W parach uczniowie demonstrują i wskazują na pozawerbalne rodzaje komunikacji</p>	3'
5.	<p>Aktywne słuchanie</p> <p>Naukę prawidłowego komunikowania się zaczynamy od umiejętności, którą się określa jako aktywne słuchanie. Jest to najważniejsza umiejętność w pracy z ludźmi. Podobnie jest w szkole - zarówno nauczanie jak i uczenie się wymaga słuchania. Po to mamy dwoje uszu a jedno usta, aby więcej słuchać, a mniej mówić. Wbrew pozorom słuchanie nie jest takie proste. Istnieje wiele przeszkód utrudniających ludziom uważne i aktywne słuchanie. Są to nastawienia, uprzedzenia, obawy, antypatie i kompleksy, które zniekształcają nasz odbiór, unieważniając dobre porozumienie. Aktywne słuchanie wg Hanny Hamer wymaga przestrzegania kilku prostych, choć niełatwych do opanowania umiejętności takich jak na przedstawionym foliogramie:</p>	Uczniowie "aktywnie słuchają"	5'
<div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px auto; width: 90%;"> <ol style="list-style-type: none"> 1. KONCENTRACJA UWAGI na tym, co rozmówca ma nam do powiedzenia. Nie wolno nam w żaden sposób mu przeszkadzać 2. KONTAKT WZROKOWY: mówiąc do rozmówcy patrzymy na niego 3. POZYCJA CIAŁA: lekkie pochylenie w stronę słuchanej przez nas osoby 4. UŻYWANIE ZACHĘCAJĄCYCH ZWROTÓW podtrzymujących rozmowę, np. "tak", "rozumiem" 5. OTWARTOŚĆ na inny niż własny punkt widzenia, szczególnie w sytuacji, gdy poglądy rozmówców różnią się. 6. POWSTRZYMYWANIE SIĘ OD WYRAŻANIA WŁASNEJ OPINII przed dokładnym zrozumieniem treści komunikatu i intencji nadawcy. <p>Zrozumieniu sprzyja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. EMPATIA, czyli emocjonalne zrozumienie partnera, postawienie się na jego miejscu, wczuwanie się w emocje przeżywane przez rozmówcę. 8. PARAFRAZOWANIE, czyli powtarzanie własnymi słowami sensu usłyszonej wypowiedzi w celu upewnienia się, że zrozumieliśmy wszystko prawidłowo. 9. ZADAWANIE PYTAŃ, pod warunkiem, że nie chodzi o odebranie głosu rozmówcy i rozpoczęcie własnego monologu. Funkcją pytań jest wyjaśnienie wątpliwości, aby w pełni zrozumieć rozmówcę. </div>			

Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas
6.	<p>Techniki aktywnego słuchania (foliogram)</p> <p>Opanowanie umiejętności aktywnego słuchania jest konieczne, gdy chcemy naprawdę dobrze kogoś poznać i zrozumieć!</p> <p>Do podstawowych technik należą:</p> <p>1. Odzwierciedlania - mówimy rozmówcy, jakie według nas są jego odczucia, np: "Zdaje się, że jesteś rozgniewany", "Wygląda na to, że cię rozłościłem", "Oczywiście jesteś zadowolony z tych planów"</p> <p>2. Parafrazowanie - ujmujemy w inne słowa sens usłyszanej wypowiedzi, sprawdzając czy dobrze zrozumieliśmy, np: "O ile dobrze Cię rozumiem...", "Chodzi o to, że...", "Z tego co mówisz rozumiem, że..."</p> <p>3. Klasyfikacja - skupianie się na najważniejszym. Prosimy rozmówcę o skoncentrowanie się na sprawie najważniejszej, np. "Która z tych spraw jest dla ciebie najważniejsza?"</p>		5'
7.	<p>Ćwiczenie "parafraz" i wzajemnego zrozumienia</p> <p>Osoba A przez 3 minuty opowiada osobie B na temat: "Cele, które staram się realizować w życiu". Zadaniem osoby B jest słuchać w sposób konstruktywny, zadając pytania otwarte, np.: "Co jeszcze chcesz powiedzieć na ten temat", lub: "Jakie jeszcze cele starasz się realizować". Po 3 minutach osoba B dokonuje parafrazy wypowiedzi osoby A. Teraz A słucha, a B parafrazuje. Następnie A dokonuje weryfikacji poziomu zrozumienia - mówi np.: "Tu i tu dobrze mnie zrozumiałeś, ale w tym miejscu miałem na myśli co innego. Chodziło mi o to, że..." Między A i B dzieje się tak aż do poczucia u A, że jest w pełni rozumiana, a u B, że w pełni rozumiała.</p>	wykonyują ćwiczenie w parach	7'
	 <p>Po 7 minutach zaproponuj zmianę w parach (temat pozostaje ten sam).</p> <p>Omówienie ćwiczenia</p> <p>Pyta poszczególne pary w kręgu czy "parafraza" im pomogła i czy udało im się w pełni porozumieć.</p>	 <p>uczniowie zamieniają się rolami</p> <p>komentują ćwiczenie</p>	7'
8.	<p>Podsumowanie zajęć</p> <p>Prowadzący prosi uczniów aby wymienili poznane umiejętności i techniki związane z komunikowaniem się i aktywnym słuchaniem</p>	wymieniają, przypominają, opisują	5'

Temat: Na czym polega dialog?

(opracowanie: L.Kulmatycki)

Grupa: dla 20-25 uczniów klas gimnazjalnych, 90 min.

Cel dydaktyczny:

1. Poznanie różnic między komunikacją a dialogiem.
2. Zapoznanie się z cechami charakteryzującymi dialog

Cel wychowawczy:

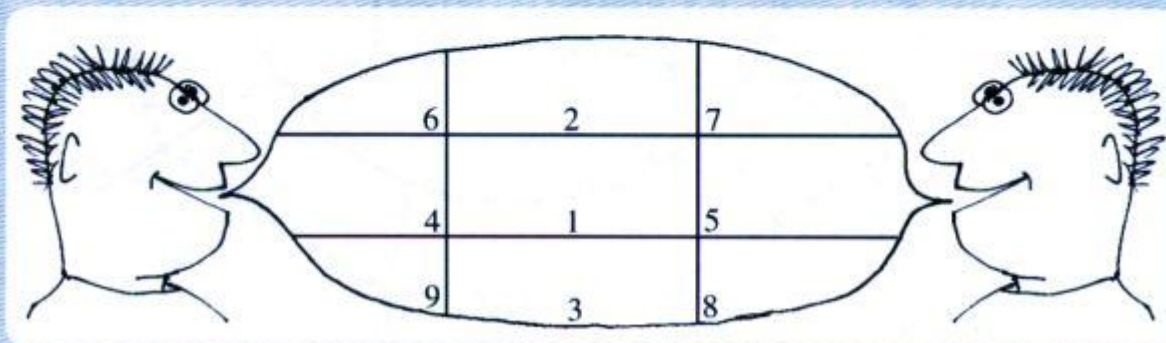
- uświadomienie sobie grup osób z którymi "udaje się" dialog i z którymi "nie udaje się"
- integracja klasy

Metody: zadaniowa indywidualna, dyskusja, wykład.

Środki: papier pakowy, flamastry, tablica, kopie materiałów dla uczniów.

Tok zajęć

Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas	Uwagi
1.	<p>Wita klasę i wprowadza w temat:</p> <p>Celem dialogu jest porozumienie się osób oraz zbliżenie ich do siebie po to, aby się lepiej poznały. Dialog może mieć konkretny cel lub może być dla samego dialogu. Dialogiem może być zatem rozmowa dwóch osób; może być to rodzaj negocjacji dwóch grup, np. nauczycieli i uczniów lub też sposób prowadzący do kompromisu dwóch zważających stron.</p>	Uczniowie pozostają w ławkach i słuchają.	3'	
3.	<p>Ćwiczenie dialogu</p> <p>Umiejętności porozumiewanie się odgrywa ogromną rolę w naszym życiu. Nasze sukcesy czy porażki w dużym stopniu zależą o tego, w jaki sposób nawiązujemy kontakty z innymi ludźmi. Wiele celów życiowych możemy zrealizować tylko poprzez zorganizowane współdziałanie oraz ciągle komunikowanie się z innymi. Otwarta komunikacja wzmacnia relacje między ludźmi.</p>	<p>Uczniowie podają przykłady konieczności komunikowania się w czasie dzisiejszego dnia (przypominają sobie sytuacje, kiedy się komunikowali)</p> <p>Rozróżniają "komunikowanie się" od "dialogu"</p> <p>Starają się podać przykłady występowania "dialogu"</p>	15'	
2.	<p>"CHMURKA DIALOGOWA"- ćwiczenie</p> <p>Klasa dzielona jest na trójki i prowadzący prosi o wyszczególnienie najważniejszych cech składowych każdego "dialogu" oraz wpisanie ich w okienka "chmurki dialogowej". To wszystko, co musi wystąpić w dialogu, aby rozmowę można było nazwać dialogiem.</p>	Uczniowie wymieniają "składowe" dialogu szeregując je wg numerów; od najważniejszych do mniej ważnych.	15'	Każdy z uczniów otrzymuje kopię "chmurki"

Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas	Uwagi
-----	------------------------	-------------------	------	-------

A. co musi być —
zapisuje na dużym rysunku na papierze pakowym

- muszą być dwie strony
- musi być partnerski układ
- musi być dobra wola zrozumienia drugiej strony
- musi być otwarta postawa obu stron

B. co powinno być, ale nie musi —
zapisuje j.w.

- powinna być empatyczna postawa
- powinna być akceptacja i szacunek
- powinno być zaufanie
- powinny być niewerbalne oznaki zaangażowania i uważności

4. OSOBISTA MAPA DIALOGÓW

Każdy uczeń i uczennica otrzymuje OSOBISTĄ MAPĘ DIALOGU, którą należy uzupełnić.

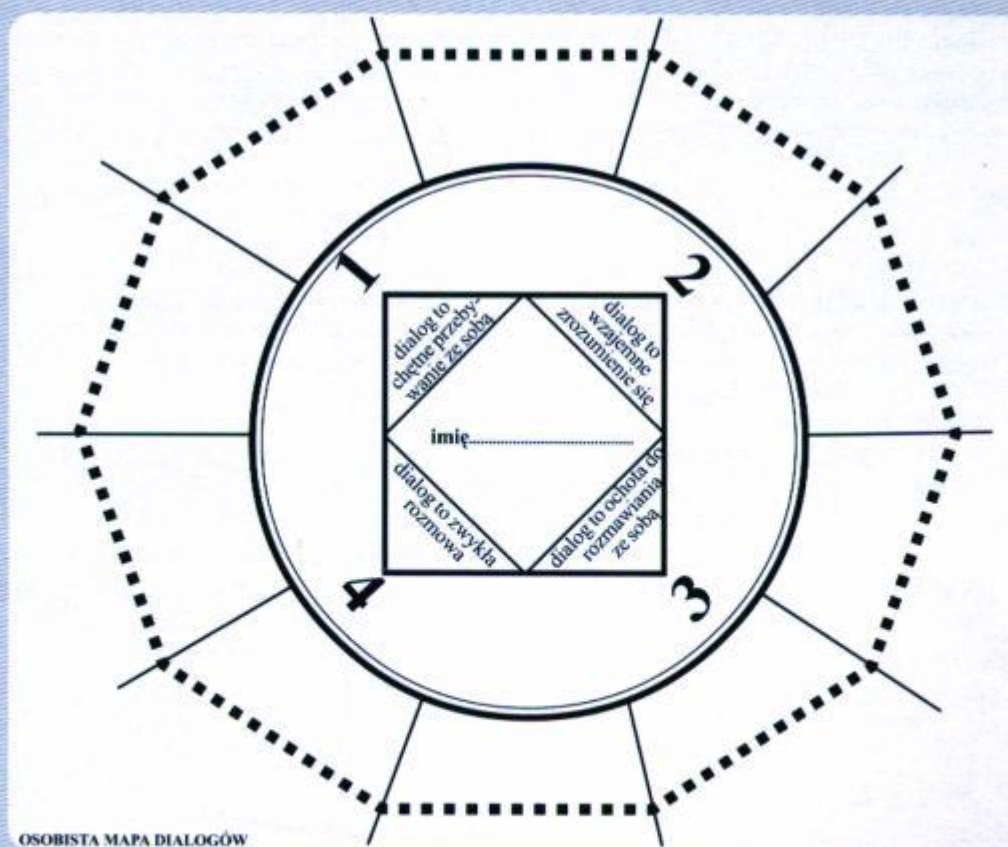
słucha instrukcji a następnie wykonuje zadania

15'

Zadanie 1 - Kwadrat. Uczeń wpisuje swoje imię oraz zaznacza jedną z wersji definiowania "dialogu". Zaznacza tę wersję, która jest mu najbliższa.

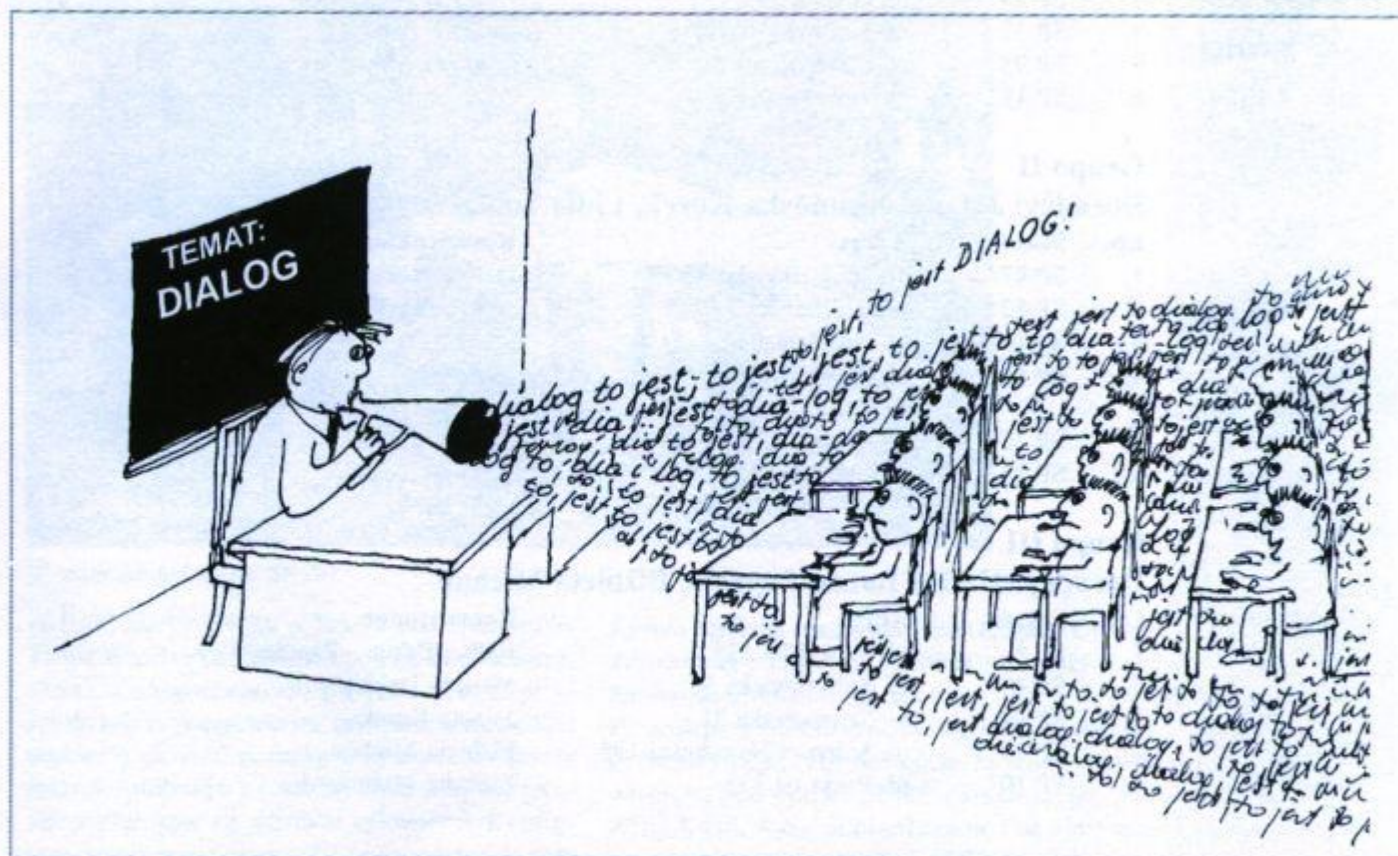
Zadanie 2 - Koło. Uczeń wpisuje na zewnątrz koła imiona pseudonimy lub symbole osób, z którymi "dobrze mu się prowadzi dialog", zarówno rówieśnikami, jak i dorosłymi.

Zadanie 3 - Wielobok. Uczeń wpisuje na zewnątrz wieloboku imiona, pseudonimy lub symbole osób, z którymi "niemożliwe jest nawiązać dialog", umieszcza tu też rówieśników i dorosłych.

OSOBISTA MAPA DIALOGÓW

Lp.	Czynności prowadzącego	Czynności uczniów	Czas	Uwagi
5.	TWORZENIE "MAPY" KLASOWEJ Prosi uczniów o podanie swojego wyboru definiowania "dialogu" i nauczyciel zaznacza na swojej mapie (duża wisząca). Liczy, która wersja ma najwięcej głosów. Prosi następnie uczniów o podanie liczby z którymi "dobrze mu się prowadzi dialog" i wpisanych w swojej "mapie" oraz liczby osób z którymi "niemożliwe jest nawiązać dialog". Nauczyciel wpisuje liczby a następnie je sumuje, osobno dla jednej i drugiej grupy. Omawia "mapę" klasową, co z niej wynika Przedstawia swój punkt widzenia	Podają swoje wybory Podają liczby dla obu grup Komentują "mapę"	10' 10' 6'	Mapa ogólna powinna być
6.	PODSUMOWANIE ZAJĘĆ Prosi o przypomnienie najważniejszych zagadnień poruszanych w czasie zajęć	Przypominają poszczególne zagadnienia i ćwiczenia: - codzienne komunikowanie się, - "chmurka dialogowa", - osobista mapa dialogów - mapa klasowa	4'	
7.	ZAKOŃCZENIE ZAJĘĆ Dziękuje za czynny udział i przypomina najważniejsze informacje dotyczące dialogu i komunikacji.		4'	

Wrocławski Program Szkół Promujących Zdrowie

Szkoły Podstawowe

Założenia, strategia, realizacja.
Projekt 1999/2001.

Opracowanie: koordynator programu
Jolanta Dolata, cz. III

W ostatnim numerze prezentowaliśmy nazwiska najbardziej doświadczonych koordynatorów szkolnych, którzy zostali doradcami pięciu grup superwizyjnych. W styczniu ustalona została lista szkół pracujących w każdej z grup, dlatego dopiero teraz możemy podać pełny skład szkół należących do Wrocławskiego Programu Szkół Promujących Zdrowie (grupa szkół podstawowych).

Grupy superwizyjne :

Grupa I

Doradcy: Renata Jackowska, Anna Hoffman

Lp.	Szkola	Adres	Koordynator
1.	ZSP 1	ul. Ignuta 28	Hudesa Szwajcer
2.	SP 27	ul. Rumiankowa 34	Renata Jackowska
3.	SP 28	ul. Grecka 59	Grażyna Micielica
4.	SP 37	ul. Sarbinowska 10	Barbara Polak
5.	SP 95	ul. Starogajowa 68	Grażyna Miklaszewska
6.	SP 113	ul. Zemska 16	Anna Hoffman

Grupa II

Doradcy: Jolanta Kamińska-Kurek, Lidia Tomaszewicz

Lp.	Szkola	Adres	Koordynator
1.	SP 47	ul. Januszowicka 35/37	Dorota Kokurewicz
2.	SP 82	ul. Blacharska 13	Agnieszka Sosińska
3.	SP 105	ul. Grochowa 36	Bożena Dec
4.	SP 106	ul. Grochowa 38	Lidia Gołos-Laniewska
5.	SP 109	ul. Inżynierska 54	Agnieszka Jaszczyk
6.	SP 25	ul. Stanisławska 38/44	Jolanta Dekarli
			Beata Wolańska

Grupa III

Doradcy: Halina Bazan-Paprotka, Elżbieta Michno

Lp.	Szkola	Adres	Koordynator
1.	SP 8	ul. Kowalska 105	Halina Bazan - Paprotka
2.	SP 40	ul. Sołtysowicka 36	Mariola Dajdok
3.	SP 44	ul. Wilanowska 31	Jolanta Kurek
4.	SP 78	ul. Jedności Narodowej 195	Elżbieta Michno
5.	SP 107	ul. Prusa 64/107	Elżbieta Mielczarska

w styczniu
ustalona
została lista
szkół
pracujących
w każdej
z grup

Grupa IV

Doradcy: Danuta Siwik, Ireneusz Bartosik

Lp.	Szkoła	Adres	Koordinator
1.	SP 18	ul. Poznańska	Agnieszka Sosińska
2.	SP Optimus	ul. Rybacka	Ireneusz Bartosik
3.	SP 20	ul. Kamieńskiego 24	Marta Kołodziejska, Elżbieta Zmysłona
4.	SP 36	ul. Chopina 9 b	Ewa Rzewuska
5.	SP 50	ul. Obornicka 28	Danuta Siwik
6.	SP 83	ul. Boya Żeleńskiego 32/38	Magdalena Załoga Małgorzata Pawlak

Grupa V

Doradcy : Anna Kulej, Agnieszka Borc

Lp.	Szkoła	Adres	Koordinator
1.	SP 1dD	ul. Ślężna 2/24	Grażyna Ładaczek
2.	SP 9	ul. Nyska 66	Alina Haładaj, Barbara Pikor
3.	SP 71	ul. Podwale 57	Jacek Soberka
4.	SP 73	ul. Gliniana 30	Anna Kulej
5.	SP 99	ul. Głubczycka 3	Lidia Tomaszewicz
6.	SP 119	ul. Bytomska 7	Agnieszka Borc, Teresa Cholewińska

KAMPANIA "DZIEŃ BEZ PAPIEROSA"

W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 73 WE WROCŁAWIU

W czasie kampanii (fot. SP 73)

18 listopada 1999 roku w Szkole Podstawowej Nr 73 we Wrocławiu panowała podniosła atmosfera. Uczniowie klas czwartych, piątych i szóstych przyszli do szkoły poprzebierani, prezentując modę XXI wieku. Większość uczniów przyniosła do szkoły plakaty, informujące o szkodliwym wpływie palenia papierosów na zdrowie człowieka. Komisji oceniającej prace plastyczne przewodniczyła pani

Jolanta Parcheta - przedstawiciel Oddziału Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Miejskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

Za najlepszy plakat uznano pracę Anny Szlegel, uczennicy klasy Vb. Następnie barwny korowód uczniów, pod opieką pedagoga szkolnego, pani Anny Kulej, wyszedł przed szkołę i na ulice miasta. Uczniowie prezentowali plakaty i skandowali

barwny
korowód
uczniów, po
opieką
pedagoga
szkolnego,
pani Anny
Kulej,
wyszedł
przed szkołę
i na ulice
miasta

hasła zachęcające do prowadzenia zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów.

Podsumowanie i zakończenie kampanii nastąpiło na Dworcu Głównym PKP, gdzie wręczono nagrody za udział w konkursach na najlepszy plakat i najlepszy pomysł w dziedzinie mody XXI wieku. W konkursie na najciekawsze przebranie pierwsze miejsce zajął Łukasz Piekaj - uczeń klasy IVb. Ostatnim punktem programu był poprowadzony przez panią Jolantę Parchetę quiz na temat szkodliwości nikotyny na nasze zdrowie. Największą wiedzę w tym zakresie wykazała się Ewa Petrycka - uczennica klasy VIb.

Obdarowani nagrodami i pełni wrażeń uczniowie wrócili do szkoły.

Jestem przekonana, że udział w kampanii "Dzień bez papierosa" zapadnie dzieciom w pamięci na długo, a także pomoże w dokonywaniu wyboru zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów.

Anna Kulej

(koordynator szkolnego programu promocji zdrowia w SP Nr 73 we Wrocławiu)

W czasie kampanii (fot. SP 73)

zawisł
ogromny
latawiec
stworzony
przez
modelarzy ze
Szczepina

"Prezentacje 1999"

Dn. 24.11.1999r. w Sukiennicach odbyła się konferencja „Prezentacje 1999r.”, podsumowująca pierwszy etap programu „Moje Osiedle - Forum Jakości Życia”.

Już od rana w sali klubowej rady miejskiej plastyki z ALI (Autorskie Liceum Artystyczne) przygotowywali wystawę prezentującą dorobek osiedli biorących udział w programie. Na sztalugach usta-

wiano plansze i plakaty, a stoliki zapelnily się kronikami, dyplomami i suszonymi kwiatami. Gdzieś w kątku, w asyście uwiecznionych na fotografiach mieszkańców, przysiadła „Jagodziańska” - szmaciana laka z Jagodna. Po przeciwnej stronie zawisł ogromny latawiec stworzony przez modelarzy ze Szczepina. W innej części sali koordynatorzy z Karłowic - Różanki dostrajali magnetowid, aby wyświetlić zebranym film o swoim osiedlu.

Kilka minut po godz. 11.00 na poprzedzającej spotkanie konferencji prasowej pojawiło się kilkunastu dziennikarzy. Ogólne informacje o konferencji i programie zaprezentowali: J. Ardelli - kierownik zespołu promocji zdrowia WZ, J. Dolata - koordynator programu „Moje Osiedle” oraz E. Woźniakowa - autorka badań „Jakość życia w osiedlach wrocławskich”, reprezentująca Instytutu Wypoczynku i Jakości Życia. Skrócone dane dotyczą-

Prezentacje 1999 (fot. R. Grudniewski)

ce omawianych treści zamieszczone były w przygotowanych dla uczestników konferencji teczach.

Zaplanowana na godz. 11.30 konferencja „Prezentacje 1999” rozpoczęła się z opóźnieniem. Z powodu niespodziewanie dużej frekwencji musieliśmy zamienić salę klubową na salę sesyjną. Swoją obecnością zaszczylicili nas m.in.: Członek Zarządu Miasta Sławomir Piechota, Dyrektor Wydziału Zdrowia Władysław Sidorowicz, przedstawiciele Wydziałów Kultury i Sportu, Oświaty oraz Biura ds. Bezpieczeństwa, wrocławskiej Kurii (ks. Paszkowski) i Dolnośląskiej Regionalnej Kasy Chorych. Obecni byli również doradcy ds. promocji zdrowia w szkole, koordynatorzy z ZOZ-ów, przedstawiciele stowarzyszeń, a także liczne reprezentacje osiedli: Gaj, Gajowice, Huby, Jagodno, Karłowice - Różanka, Księżę, Kuźniki, Nadodrże, Szczepin.

Otwarcia Prezentacji dokonali p. Sławomir Piechota i p. W.Sidorowicz, który wręczył uczestnikom pamiątkowe dyplomy. Koordynator, Jolanta Dolata, przedstawiła pokrótce ogólne założenia,

etapy realizacji i perspektywy rozwoju programu „Moje Osiedle”, ustępując pola jego realizatorom. Koordynatorzy osiedlowi w różnorodny sposób zaprezentowali siebie i dokonania swoich osiedli. Były dziecięce występy, pokazy, poważne referaty i „żywe świadectwa” - wypowiedzi osób bezpośrednio uczestniczących w programach osiedlowych, a nawet ... „ciasteczka - niespodzianki”.

Podczas przerwy na kawę uczestnicy zwiedzali przygotowaną wcześniej wystawę. Drugą część spotkania odbywała się w sali klubowej, w dużo mniejszym gronie: bez dzieci, młodzieży i dziennikarzy.

Podczas dyskusji referencji podkreślali pożyteczność programu przejawiającą się przede wszystkim w możliwości szkoleń i wymiany doświadczeń oraz uzyskiwanej pomocy merytorycznej i finansowej. Pokazywano, jak za-

uważalne są zmiany, które zachodzą w osiedlach, ile zapału i werwy wnoszą uczestnicy poszczególnych programów. Chwalono pomysłodawców i realizatorów. Atmosfera stawała się coraz słodsza.

Gaj,
Gajowice,
Huby,
Jagodno,
Karłowice -
Różanka,
Księżę,
Kuźniki,
Nadodrże,
Szczepin

Z mapy miasta
zniknie co
trzecia rada
osiedla. Być
może rozwią-
zaniem byłoby
zawiazywanie
stowarzyszeń

Jednak p. doc. Woźniakowa nie pozwoliła uczestnikom na złudną euforię, prezentując wcale nie tak optymistyczne wnioski z prowadzonych przez IWJŻ badań. Wynika z nich, że osiedla mieszkaniowe realizują tylko zredukowane funkcje i w niewystarczającym stopniu zaspakają potrzeby mieszkańców. O ile w optymalnym zakresie zaspakają się potrzeby najmłodszych, o tyle potrzeby seniorów i osób niepełnosprawnych w stopniu marginalnym. Wysokie zagrożenie poczucia bezpieczeństwa przyczynia się znacznie do wycofywania się mieszkańców z aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Wrocławskie osiedla traktowane są nieraz tylko jako sypialnie. Brak jest przepływu informacji, współpracy pomiędzy działającymi w osiedlu agendami oraz poczucia rzeczywistego wpływu na zmiany.

W tym świetle ważne mogą okazać się inicjatywy WZ na nadchodzący rok: kształcenie liderów i wolontariuszy w ramach Akademii Wolontariatu, preferowanie programów długofalowych typu: sobotnio- niedzielne zajęcia rekreacyjno - sportowe czy kluby środowiskowe z poszerzoną ofertą dla różnych grup wiekowych oraz organizowany wspólnie z fundacją Hobbit cykl festynów pod nazwą „Wiosna w osiedlu”. Będzie to znakomita okazja do integracji mieszkańców i lokalnych agend, a także do popularyzacji osiedla i całego programu w środowisku miejskim.

Natomiast pewnym zagrożeniem dla powodzenia naszego programu może stać się nowy podział administracyjny Wrocławia. Z mapy miasta zniknie co trzecia rada osiedla. Być może rozwiązaniem

byłoby zawiązywanie stowarzyszeń w obecnie funkcjonujących strukturach.

Nieodczynnym wydaje się też zacieśnienie współpracy pomiędzy różnymi wydziałami Urzędu Miejskiego Wrocławia, aby podniesienie jakości życia mieszkańców nie wiązało się li tylko z promocją zdrowia.

Reasumując: Prezentacje 1999r. były ważnym momentem dla programu „Moje Osiedle”. Przedstawiliśmy ponad roczne jego efekty, które tak naprawdę były ciągle jeszcze etapem wstępnym: zbieraniem doświadczeń, pozyskiwaniem sojuszników, definiowaniem problemów i szukaniem sposobów ich rozwiązania. Z tego dorobku mogły powstać koncepcje bardziej sprecyzowane i ujednolicone. Czy Prezentacje 1999 były bardziej aktem wieńczącym dotychczasową formułę programu, czy rozpoczynającym nowy jego rozdział, przekonamy się niebawem.

Jolanta Dolata

Podziękowania

Serdeczne podziękowanie Dyrekcji i pracownikom Autorskich Liceów Artystycznych ul. Różana 4/6 we Wrocławiu za przygotowanie ekspozycji na konferencję "Prezentacje 1999" składają

Organizatorzy
Wydział Zdrowia UM

Na rzecz lokalnej społeczności (fot. Rada Osiedlowa)

Promocja zdrowia wymaga współpracy

Promocja zdrowia jest taką dziedziną, która nieuchronnie wymaga współpracy wielu podmiotów, wielu środowisk. Wrocławskie społeczności lokalne są dosyć zróżnicowane pod względem aktywności. Dużą rolę w kształtowaniu poczucia wspólnoty lokalnej i aktywności obywatelskiej odgrywa samorząd osiedlowy - Rady i Zarząd Osiedli, tzn. jednostki pomocnicze Rady Miejskiej. Nie do końca jasne kompetencje decyzyjne tych ciał sprawiają, że większość energii radni osiedlowi poświęcają na organizowanie lokalnych przedsięwzięć: festynów, imprez rekreacyjno-sportowych, klubów, świetlic itp. Takie przedsięwzięcia są tym bardziej udane, im bardziej uwzględniają czynnik intergracyjny i im więcej podmiotów zaproszonych jest do współpracy. Szkoły są pierwszym i najbardziej naturalnym partnerem. Sala gimnastyczna i boisko na turnieje, pomoc w przygotowaniu i ocenie przy konkursach, artystyczne występy dzieci, konsultacje z pedagogami przy naborze dzieci do świetlicy środowiskowej - to tylko niektóre przykłady (znane mi z własnego doświadczenia) konkretnej współpracy między lokalnym samorządem a oświatą. Choć inicjatywa wychodzi z obu stron, muszę jednak podkreślić, że szkoły znacznie łatwiej piszą prośby o pomoc finansową, niż zaproszenia do współpracy.

Innym naturalnym partnerem dla Rad Osiedli są parafie i organizacje pozarządowe, które mają siedzibę na danym osiedlu. Jeśli chodzi o rozreкла-

mowanie przedsięwzięcia i zapewnienie publiczności nie ma lepszego partnera niż parafia. Z kolei organizacje pozarządowe to gotowe zespoły konkretnych osób chętnych do działania, ale pod jednym warunkiem: gdy podkreśla się i wykorzystuje specyfikę każdej z nich, a nie namawia do działalności wykraczającej poza cele statutowe. Współpraca z organizacjami pozarządowymi to również łatwiejszy dostęp do specjalistów różnych dziedzin oraz do ściśle określonych grup adresatów.

Kilka przykładów z mojego osiedla, Nadodrza:

1. Co roku Rada Osiedla organizuje festyn rekreacyjno-sportowy. W tym roku jedna ze szkół udostępniła swe pomieszczenia i boisko na miejsce festynu. Szkolne drużyny rozegrały mecze. Zespoły dziecięce i młodzieżowe ze szkół i domów kultury prezentowały się na scenie. Harcerze mający siedzibę na osiedlu udostępniili namioty. Stowarzyszenie będące współorganizatorem przygotowało loterię fantową, nawiązało kontakt z mediami i zapewniło obsługę drużyny z obu instytucji do rozegrania meczu piłki nożnej. Miejskowe sklepy bardzo chętnie rzuciły datki, bo to była lokalna impreza.

2. Osiedle przystąpiło do programu „Moje Osiedle - Forum Jakości Życia”, prowadzonego przy Wydziale Zdrowia Urzędu Miejskiego Wrocławia. W ramach tego programu, jako osiedlowy koordynator zorganizowałam Klub Seniora dla starszych, samotnych osób. Zajęcia klubowe polegają na uczestnictwie w gimnastyce dwa razy w tygodniu, na prelekcjach i pracach artystycznych oraz comiesięcznych spotkaniach z udziałem zespołów artystycznych. Drużyny podwórkowe chłopców rozgrywają mecze koszykówki, a w jednej ze szkolnych sal gimnastycznych odbywają się co tydzień mecze koszykówki „oldboyów”. Co kilka miesięcy organizuje spotkania wszystkich organizacji pozarządowych, które mają siedzibę na naszym osiedlu. Informujemy się nawzajem o swoich działaniach i wymieniamy doświadczenia.

To tylko niektóre z działań – w aspekcie szeroko rozumianej promocji zdrowia. Przykład mojego osiedla nie jest odosobniony. Jestem przekonana, że takie inicjatywy pojawiają się w każdej społeczności. Sukces przychodzi jednak tylko wtedy, gdy inicjatorzy są otwarci na współpracę z innymi podmiotami. Oczywiście, na partnerskich warunkach.

Małgorzata Suwaj

Współpraca z organizacjami pozarządowymi to również łatwiejszy dostęp do specjalistów różnych dziedzin oraz do ściśle określonych grup adresatów.

INWESTYCJA

DLA EDUKACJI, ZDROWIA I DEMOKRACJI

Pierwsza Konferencja Europejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie (ENHPS - European Network of Health Promoting Schools) - „Szkoly Promujace Zdrowie - Inwestycja dla Edukacji, Zdrowia i Demokracji”, odbyła się w Grecji, w maju 1997 r. (pisałmy o tym wydarzeniu oraz prezentowali rezolucję konferencji, w Promotorze nr 8/1-2/1998). Przypominamy o niej ponownie, z tej racji, że wiele nowych szkół niedawno przystąpiło lub w najbliższym czasie zamierza przystąpić do sieci szkół promujących zdrowie.

się edukacją i promocją zdrowia, a także przedstawiciele międzynarodowych organizacji społecznych oraz młodzież.

Uczestnicy Konferencji spotkali się, by podzielić się doświadczeniami, przedstawić własne osiągnięcia i ustalić wspólną drogę działania na przyszłość, umożliwiającą realny wpływ ENHPS na kształtowanie polityki zdrowotnej w krajach Europy. Podczas trwania Konferencji zaprezentowano nie tylko ciekawy wybór materiałów, lecz zaproponowano różnorodne formy uczestnictwa w spotkaniach, od odczytów, dyskusji panelowych, warsztatów, podróży internetowych (ilustrujących współpracę szkół w kilku krajach Europy), po wystawy ukazujące osiągnięcia ENHPS w poszczególnych krajach. Organizatorzy zadbali nawet o „gazetkę ścienną” oraz ukazujące się codziennie biuletyny informacyjne.

Największym zainteresowaniem, widocznym zwłaszcza podczas bardzo żywych dyskusji, cieszyły się referaty i prezentacje, poświęcone konkretnym, praktycznym problemom, związanym z głęboko rozumianą edukacją.

Wśród wielu przedstawionych referatów, dyskutowano między innymi o treningach dla nauczycieli i rozwoju programów szkolnych; o szkole jako trwałym czynniku promocji zdrowia; o współpracy z rodzicami i lokalną społecznością; o rozwoju

idea szkoły promującej zdrowie jest oparta na koncepcji holistycznej, jej podstawą jest stały rozwój i wzrost, stymulujący wzajemne, pro-zdrowotne działania i powiązania w społecznym życiu lokalnych środowisk

W konferencji wzięło udział 375 uczestników reprezentujących 43 kraje. Wśród nich specjaliści w dziedzinie ubezpieczeń zdrowotnych, parlamentarzyści, rodzice, nauczyciele, eksperci zajmujący

polityki szkolnej; o uczniach-aktywnych partnerach w procesie edukacji; o problemach ewaluacji, współpracy międzynarodowej, demokracji, zarządzaniu i przemianach organizacyjnych.

W toku licznych dyskusji ustalono szereg postulatów i wniosków. Uczestnicy Konferencji wyrazili zgodną opinię, iż szkoły promujące zdrowie wnoszą bezcenny wkład w społeczny i ekonomiczny rozwój społeczeństw naszego kontynentu.

Nie istnieje żadna recepta na tworzenie szkoły promującej zdrowie, nie jest ona tworem „polityki nakazowej”. Gdy szkoła działa w oparciu o żywe wartości i zdrowe zasady, jej praca i działalność odzwierciedlają kulturalne, społeczne i polityczne dążenia i ambicje lokalnych społeczności.

Podkreślano, iż idea szkoły promującej zdrowie jest oparta na koncepcji holistycznej, jej podstawą jest stały rozwój i wzrost, stymulujący wzajemne, prozdrowotne działania i powiązania w społecznym życiu lokalnych środowisk. W tym ujęciu, szkoła powinna być rozumiana jako szansa dla życia i rozwoju szeroko rozumianej wspólnoty społecznej. Zatem to, co oferuje szkoła, nie powinno ograniczać się jedynie do godzin jej funkcjonowania, lecz być dostępne także poza godzinami lekcyjnymi, powinno być otwarte i zwrócone „na zewnątrz”.

Wskazywano, że szkoły powinny działać jak katalizatory, pełniąc zarazem rolę łączników dla organizacji społecznych, działając na rzecz koordynowania ich pro-zdrowotnie zorientowanej działalności.

Wyrażono przekonanie, iż rozprzestrzenianie się Sieci Szkół Promujących Zdrowie (ENHPS)

gólnymi krajami, w których tworzona jest Sieć. Praca ta wymaga aktywnej postawy i partnerskiej relacji między młodzieżą, rodzicami, nauczycielami i organizacjami społecznymi. Młodzież i rodzice powinni odgrywać znaczącą rolę w kształtowaniu i określaniu priorytetów szkoły.

Programy edukacyjne w szkołach promujących zdrowie powinny przede wszystkim skupiać się wokół procesu aktywnego uczenia się - a nie wyłącznie „nauczania”. Sukces tak rozumianej edukacji zależy obecnie w dużej mierze od inwestycji i nakładów ponoszonych na rzecz stałych treningów dla nauczycieli, ale także od ich indywidualnej pracy nad rozwijaniem i poznawaniem nowych technik uczenia się.

W miarę możliwości, szkoły promujące zdrowie powinny wykorzystywać istniejącą Sieć dla rozbudowywania współpracy między sobą, a co istotne, w poszczególnych krajach Europy.

Uczestnicy Konferencji przyjęli rezolucję (zapisaną w dokumencie „Appendix NR 1”), wzywając rządy wszystkich krajów europejskich do przyjęcia i zaadaptowania koncepcji szkoły promującej zdrowie.

Rezolucja zwraca się także do EC (Komisji Europejskiej), CE (Rady Europy) i WHO - Regionu Europejskiego, podkreślając konieczność wspomagania i wspierania przez te instytucje rozwijającej

szkoła
powinna być
rozumiana
jako szansa
dla życia
i rozwoju
szeroko
rozumianej
wspólnoty
społecznej

w Europie jest gwarancja wcielenia tej idei w życie. Według uczestników Konferencji ministrowie resortów zdrowia i edukacji w państwach Europy powinni czuwać nad współpracą między poszcze-

się inicjatywy.

Rezolucja, apelując do rządów państw europejskich, odwołuje się do 10 priorytetów, na których opiera się idea i koncepcja sieci szkół promują-

demokracja;
równo-
uprawnienie;
możliwości;
środowisko
szkolne;
program
nauczania;
trening
nauczyciela;
ocena efek-
tywności;
współpraca;
społeczność
lokalna;
trwałość
(długofalo-
wość)

cych zdrowie. Są to: demokracja; równouprawnienie; możliwości; środowisko szkolne; program nauczania; trening nauczyciela; ocena efektywności; współpraca; społeczność lokalna; trwałość (długofalowość).

Rezolucja wskazuje, iż każde dziecko powinno mieć obecnie prawo do korzystania ze szkoły promującej zdrowie.

OD FAZY PILOTAŻU - DO FAZY KSZTAŁTOWANIA POLITYKI EDUKACYJNEJ

Uczestnicy Konferencji przyjęli, iż pierwsza faza działalności ENHPS została zakończona i obecnie, po okresie tworzenia pierwszych, wzorcowych placówek, nadszedł czas na przystąpienie do kolejnego, drugiego etapu realizacji Projektu: ustalania i tworzenia takiej działalności Sieci, która będzie miała wpływ na politykę i praktykę edukacyjną we wszystkich krajach Europy.

Wkraczając w tę drugą fazę działań, ENHPS musiała zmierzyć się z szeregiem problemów, a zdobyte doświadczenia z pewnością nie tylko przyczyniły się do sukcesów, lecz okazują się bardzo pomocne przy ustalaniu obecnych priorytetów.

WYZWANIA I SUKCESY

Największym wyzwaniem dla Europejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie, w pierwszym okresie jej działalności, okazała się pilna potrzeba tworzenia nowych technik ewaluacji, związanych ze szczegółowymi badaniami i pomiarami takich czynników jak wpływ, jakość i efektywność pracy Sieci.

Była to zarazem jedyna droga stawienia czoła wielkiej złożoności Projektu, który zakładał istotne zmiany na szczeblach organizacyjnych, instytucjonalnych i w zarządzaniu, co miało znaleźć odzwierciedlenie na poziomie rzeczywistej zmiany zachowań.

Istniała więc potrzeba opracowania nowych, różniących się od tradycyjnych metod ewaluacji, by móc otrzymać klarowny obraz i obiektywną ocenę rzeczywistego wpływu działalności Sieci.

Uczestnicy Konferencji stwierdzili, iż wiele projektów programowych ENHPS skupiało się zbyt ściśle wokół tradycyjnie rozumianej prewencji uza-

leżeń (papierosy, alkoholizm, narkotyki).

W wielu przypadkach zaniedbano też takie istotne aspekty edukacji promującej zdrowie, jak samoocena, krytyczne myślenie, aktywna kompetencja - czynniki, które zachęcają ludzi do lepszej kontroli własnego zdrowia.

W niektórych krajach Europy potrzebne było wsparcie natury finansowej i technicznej, by pomóc w efektywnym rozwoju Sieci.

Przystępując do rozwiązywania licznych i złożonych problemów w pierwszej fazie swej działalności, a także, pracując nad kolejnym etapem rozwoju, ENHPS musiała, między innymi:

- Opracować konkretne przykłady sposobu, w jaki koncepcja promocji zdrowia w szkole może być praktycznie stosowana oraz metodologiczne podstawy dla określania i badania jej wpływu;
- Zachęcać do większego zaangażowania i współpracy między resortami zdrowia a edukacji, a także innymi, wzajemnie wspierającymi się resortami;
- Wspierać i sprzyjać pojawianiu się inicjatyw i projektów, odzwierciedlających żywe ambicje organizacji społecznych, koordynatorów, szkół, rodziców i lokalnych społeczności w poszczególnych krajach Europy;
- Intensyfikować badania związane z ewaluacją procesu rozwijania się Sieci, by móc ukazać efektywność programów szkół promujących zdrowie wszystkim stronom zaangażowanym w związane z tym inwestycje - od szczebla państwowego po szczeble lokalne;
- Wskazywać na wagę realizacji Projektu, rzeczywisty wpływ i związane z tym wartości;
- Wykazywać najwyższe z możliwych standardów przy dokonywaniu ocen pracy Sieci;
- Dokonywać przeglądu systemów zarządzania Projektem na szczeblach państwowych i lokalnych, by uzyskać pełny i rzeczywisty wgląd w poszczególne stadia rozwoju Sieci;
- Intensyfikować treningi programowe, ze szczególnym uwzględnieniem zmian w zarządzaniu i zarządzaniem Projektem;
- Pracować nad równym podziałem i dystrybucją wsparcia finansowego oraz technicznego dla krajów Europy, a także mobilizować ENHPS do prac

zapewniających dodatkową pomoc dla wybranych państw;

- W sposób efektywny lansować, promować i prowadzić kampanię w mass-mediach na rzecz Projektu, ukazywać publiczności europejskiej sukcesy Sieci;

- Efektywnie zarządzać całością Projektu, by doprowadzić go do kolejnej, drugiej fazy rozwoju.

Cele te zostały przyjęte jako priorytety do roku 2000. Wiele przemawia za tym, że obecnie jednym z najistotniejszych celów jest rozwój współpracy ENHPS z innymi instytucjami lub organizacjami europejskimi.

Wydaje się wręcz niezbędne, by do ściślejszej współpracy z Siecią włączyła się UNICEF (United Nations Children's Fund) oraz rozmaite programy i pododdziały EC (Komisji Europejskiej), CE (Rady Europy), a także WHO - Regionalne Biuro Europejskie.

Koordynatorzy Sieci na szczeblach państwowych wraz ze szkołami uczestniczącymi w Projekcie oraz działania przedstawicieli władz państwowych, regionalnych i lokalnych, to czynniki tworzące instrumenty pomocne w przekształcaniu ENHPS w „wehikuł” rzeczywistej odnowy edukacji w Europie - od założeń polityki edukacyjno-oświatowej i programy nauczania po praktykę.

PRIORYTETY ENHPS DO ROKU 2000: UGRUNTOWANIE I ROZSZERZANIE DZIAŁALNOŚCI

Pierwsza faza rozwoju Europejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie przyniosła w efekcie pozyskanie dla jej idei imponującego zasięgu i potencjału twórczego.

Szkoły, dzięki temu, że ich działalność nastawiona jest na oddziaływanie osobiste, personalne, społeczne i środowiskowe, są idealnym, kluczowym czynnikiem w kształtowaniu edukacji i promocji zdrowia, stanowiąc doskonałą podstawę dla strategii promocji zdrowia także w przyszłości.

Właśnie ta faza działalności Sieci wykazała, iż cele Projektu są wartością, wokół której ENHPS rozbudowuje i rozwija swą aktywność.

Obecnie organizacja zajmuje się realizacją nowych,

ambitnych planów. Są one długofalowe, związane z koncepcją rozwijania i upowszechniania zdrowego modelu życia, a także nadawania głębszego znaczenia wielu ludzkim potrzebom, które znajdują swój wyraz w realnym wymiarze obserwowanego postępu społecznego.

ENHPS kontynuuje wspieranie demokratycznej idei poprawy zdrowia społecznego, wskazując, iż dla uczniów, nauczycieli i wszystkich osób zaangażowanych w życie szkoły, wspólne środowisko oznacza wspólne bezpieczeństwo i zdrowie, a zatem wartość.

Nacisk kładziony na strukturalne przemiany wewnątrz szkoły wpływa w sposób istotny na przyjmowanie zdrowego stylu życia nie tylko w obrębie „szkolnych populacji”.

ENHPS zmierza do zredukowania nierówności w dziedzinie opieki zdrowotnej i oświaty, przez inicjowanie szeregu akcji i działań, opierających się w dużej mierze na aktywności grup ochotników, zajmujących się wspomnianymi problemami w rejonach uboższych miast i na wsi.

UGRUNTOWANIE I ROZSZERZANIE DZIAŁALNOŚCI

Siłą ENHPS są s z k o ł y promujące zdrowie. To dzięki nim Sieć jest liderem w dziedzinie promocji zdrowia w szkole, wymiany informacji w tym zakresie i dobrych, praktycznych doświadczeń.

Sieć skupia się obecnie na rozszerzaniu i upowszechnianiu swej idei, inspirując procesy integracji, przemian i wspólnej pracy nad dobrą, efektywną praktyką edukacyjną oraz nad programami

szkolnymi w Europie.

Dla swych celów Sieć posługuje się nowoczesnymi technikami promocji, korzystając z najnowszych osiągnięć w dziedzinie masowej i powszechnej komunikacji.

Sekretariat Techniczny ENHPS zajmuje się monitorowaniem i opisami dokonań Sieci w poszczególnych krajach, a także badaniem wpływu działalności szkół promujących zdrowie na politykę edukacyjną w tych krajach.

Priorytetem jest dodatkowa wartość uzyskana w procesie edukacji.

By realizować swe zadania i osiągać zamierzone cele, Sekretariat Techniczny wspiera swych partnerów, koordynatorów Sieci na szczeblach pań-

Nacisk kładziony na strukturalne przemiany wewnątrz szkoły wpływa w sposób istotny na przyjmowanie zdrowego stylu życia nie tylko w obrębie „szkolnych populacji”

EVA2
obejmuje
wyłącznie
kraje
Wspólnoty
Europejskiej,
lecz planuje się
rozszerzenie
projektu
o inne państwa
członkowskie
ENHPS

stwowych, w następujących dziedzinach:
Przygotowywanie, stosowanie, rozszerzanie i ewaluacja inicjatyw związanych z promocją zdrowia w oparciu o szkoły;

Konsultacje z członkami ENHPS z poszczególnych krajów przy opracowywaniu krajowych strategii na rzecz zachęcania, uwidaczniania i popierania Projektu, a także zapewnienia ciągłości jego realizacji;

Dokumentacja praktycznych działań związanych z wdrażaniem Projektu: zachęcanie do przemian, określanie wymiernych korzyści dla szkół, metodyka i praktyka nauczania i uczenia się, promocja innowacji w zakresie tworzenia środowisk wspomagających działalność szkoły;

Tworzenie obrazu Sieci przy pomocy technologii informatycznej: w Internecie i w w.w.w. (World Wide Web);

Korzystanie z badań *Health Behaviour in School-aged Children Survey* (Badania Zachowań Zdrowotnych u Dzieci w Wiek Szkolnym").

Szkół Promujących Zdrowie.

Dwuletni projekt badawczy EVA zaowocował między innymi publikacją podręcznika dla koordynatorów Sieci na szczeblu państwowym (wydanym w 1995 r.). Podkreśla się w nim potrzebę przeprowadzania ewaluacji ENHPS nie tylko w oparciu o dotychczasowe, tradycyjne wskaźniki zachowań zdrowotnych, lecz co istotne, w oparciu o strukturalne i praktyczne aspekty życia szkoły, takie jak jakość nauczania, ewaluacje metod procesu i oceny praktyk zarządzania oraz ich wpływ na zdrowie, rezultaty i korzyści edukacyjne, rozwój programów nauczania i stopień zaangażowania w życie szkolnej społeczności.

Ewaluacja wydaje się nie mniej istotna w trakcie realizacji drugiej fazy działalności ENHPS, szczególnie w aspekcie potwierdzenia przydatności Projektu w długofalowym procesie przemian edukacyjnych.

Drugi projekt ewaluacyjny EVA2, jest obecnie (1997 r. - przyp. Red.) w trakcie realizacji.

(HBSC jest jedynym międzynarodowym, długofalowym programem badawczym dotyczącym zachowań, zakresu wiedzy i preferencji w dziedzinie zdrowia u dzieci i młodzieży szkolnej. Program swym zakresem obejmuje 28 krajów Europy.)

EWALUACJA

Ewaluacja w sensie oceny postępu, jakości i wskazywania konieczności zmian - jest jedną z najważniejszych dziedzin pracy Europejskiej Sieci

Pierwszy skupiał się wokół idei i metodologii - drugi zajmuje się określeniem czynników wpływu.

EVA2 obejmuje wyłącznie kraje Wspólnoty Europejskiej, lecz planuje się rozszerzenie projektu o inne państwa członkowskie ENHPS.

EVA2 ma 3 cele:

Określenie potrzeb i czynników mających wpływ na podejmowanie decyzji oraz kluczowych informacji niezbędnych dla zapewnienia skutecznej działalności Sieci, a także warunków niezbędnych

dla wspomaganie i rozszerzania Projektu w poszczególnych krajach Europy;

Porównanie sytuacji w krajach europejskich i określenia wymogów niezbędnych dla trwałego i efektywnego rozwoju Projektu;

Ułatwienie gromadzenia brakujących informacji krajowym zespołom ekspertów Sieci; jeśli to konieczne, wykazanie, czy pozyskiwane dane są spożytkowane dla wzmacniania efektywnego działania Sieci.

W trakcie prac związanych z realizacją EVA2 opracowywane są listy wskaźników niezbędnych przy ocenie szkół promujących zdrowie, planuje się kolejne programy badawcze oraz testuje systemy pilotażu.

Przeprowadzane wizytacje i wywiady ukazują słabe i mocne strony działania Sieci, pozwalają także zidentyfikować istotne potrzeby i wskazują kierunki jej rozwoju.

EVA2 wykazuje, iż ENHPS odniosła sukcesy w kilku dziedzinach.

POROZUMIENIA I PARTNERSKA WSPÓŁPRACA

Porozumienia między różnymi organizacjami, sektorami, resortami, szczeblami i grupami - wyznaczają kierunki rozwoju Sieci, stanowią jej siłę i potencjał.

Zachowywanie tej siły i potencjału twórczego wymaga od wszystkich zaangażowanych partnerów wysiłku i świadomości wagi i zawieranych porozumień. Porozumienia są zobowiązaniem.

Szkoły uczestniczące w Projekcie nie ustają w potwierdzaniu swego zaangażowania, w postaci niezliczonych akcji, działań i inicjatyw.

Rządy państw Europy powinny zrozumieć, iż dla dobra tych wysiłków niezbędne jest łączenie i pogłębianie współpracy między resortami oświaty i zdrowia.

Jest też sprawą wielkiej wagi, by EC, CE i WHO kontynuowały swój współdział w Projekcie.

Szkoły, które włączyły się do Projektu są dostępne; nauczycieli w tych szkołach - w porównaniu z innymi - cechuje większa umiejętność w określaniu, planowaniu i realizacji rozmaitych zadań. Włączanie się do Projektu stwarza większe możliwości dla łączenia edukacji osobistej z edukacją społeczną oraz międzyprzedmiotową. Promowanie zdrowia stwarza ramy edukacyjne dające możliwości koordynacji oświaty zdrowotnej, prewencji i działań z nią związanych. Szkoły promujące zdrowie wyróżniają się lepszymi i głębszymi związkami z życiem lokalnych społeczności.

Porozumienia i partnerstwo są po prostu niezbędne, by dać wszystkim dzieciom w Europie szansę na edukację w szkole promującej zdrowie.

(oprac. red. przez R. Niemierowską wg. „The European Network of Health Promoting Schools, the alliance of education and health”, WHO, Council of Europe, European Commission, 1999)

niezbędne jest
łączenie
i pogłębianie
współpracy
między
resortami
oświaty
i zdrowia

1. Nie jest ważne to, o czym rozmawiamy, ale to, że racja jest tylko po jednej stronie.

PROMOTOR

dialog

2. Życie jest skazane na dialog, człowiek nie może obejść się bez dialogu, pozostaje tylko kwestia jego jakości.

PROMOTOR

dialog

3. Rozwój internetu, e-mailu czy telefonii komórkowej utrudnia prawdziwy dialog między ludźmi.

PROMOTOR

dialog

4. Wyrażanie swoich emocji i uczuć nie ma nic wspólnego z dialogiem, dialog to sprawa logicznego myślenia i obrona swych racji.

PROMOTOR

dialog

5. Zwykła rozmowa o pogodzie to raczej głędzenie i zabijanie nudy, a nie żaden dialog.

PROMOTOR

dialog

6. Nie każde spotkanie z drugim człowiekiem jest dialogiem, ale każdy dialog jest spotkaniem.

PROMOTOR

dialog

7. W szkole nie ma szans na żaden dialog, najwyżej na dwa monologi, które udają dialog.

PROMOTOR

dialog

8. Najbardziej miarodajnym wskaźnikiem prawdziwego dialogu jest równy czas, jaki ma do dyspozycji w czasie rozmowy jedna i druga strona.

PROMOTOR

dialog

9. Dialog to nic więcej, niż zwykła rozmowa na dowolny temat

PROMOTOR

dialog

10. W sytuacji konfliktowej nie ma sensu żadna rozmowa, najlepiej cały problem "przeczekać"

PROMOTOR

dialog

11. Rozmowa staje się dialogiem wtedy, gdy nic nas nie krępuje w stanowczym wyrażeniu własnego zdania, a to jest możliwe bardzo rzadko.

PROMOTOR

dialog

12. Dialog to umiejętność dzielenia się zarówno słowem jak i milczeniem.

PROMOTOR

dialog

13. Tak naprawdę dialog jest wspólnym działaniem. Rozmowa w dialogu to tylko punkt wyjścia.

PROMOTOR

dialog

14. Uważne słuchanie to podstawa wszelkiej komunikacji, a dialogu w szczególności.

PROMOTOR

dialog

15. Prawdziwy dialog jest możliwy tylko wtedy, gdy strony mają odmienne poglądy.

PROMOTOR

dialog

16. O czym my mówimy? Dialog to przeszłość, nawet teraz, w czasie tej gry, wyrzucamy z siebie komunikaty i patrzymy na zegarek.

PROMOTOR

dialog

Gra w karty

PROMOTOR

dialog

W każdym z numerów dwumiesięcznika drukujemy zestawy kart do tematów rozmów, które warto poruszać w szkole. Swego czasu w jednym z pierwszych numerów opisywaliśmy tę metodę pracy w związku z podsumowaniem warsztatów prowadzonych przez ekspertów z Danii w roku 1996. Sprawdziła się w wielu szkołach i dlatego promujemy ją na naszych łamach. Jest to tylko propozycja, możecie tę grę zmieniać i uzupełniać. Zamieszczone obok karty sugerujemy kopiować na nieco grubszym kolorowym papierze (każdy temat - inny kolor), aby z czasem posiadać własny zbiór kart. Prosimy o informacje zwrotne i ewentualne sugestie czy pomysły, w jaki sposób można modyfikować grę.

Cel „Gry w karty”

Celem jest nawiązanie dialogu pomiędzy rodzicami a uczniami (12-18 lat) - gra stanowi pretekst do rozmów na wybrane tematy. Przeprowadzać ją można na specjalnie do tego celu zorganizowanych spotkaniach uczniów i rodziców lub przy okazji wywiadówek w szkole.

Założenia ogólne gry

W grze bierze udział ok. 30 osób, rodziców i dzieci.

Czas trwania: ok. 45 min lub do wyczerpania kart

Założenia szczegółowe gry

1. Osoby biorące udział w grze należy podzielić na 8-osobowe grupy, wg następujących zasad:
 - w każdej grupie znajdować się powinno tyle samo dzieci, co dorosłych, np. 4 i 4;
 - w jednej grupie dzieci nie mogą siedzieć razem ze swoimi rodzicami, tzn. należy tak podzielić uczestników, by osoby z tej samej rodziny były przydzielone do innych grup;
 - następnie należy posadzić uczestników na przemian: rodzic, uczeń, rodzic, uczeń.
2. Każda grupa otrzymuje zestaw do gry w karty.
3. Karty należy położyć na środku, ułożone jedna na drugiej.
4. Jedna osoba bierze kartę do gry i odczytuje na głos zapisane na niej stwierdzenie; jej zadaniem jest wyrazić swój osobisty stosunek do danej sprawy czy opinii. Następnie podaje kartę osobie siedzącej po prawej stronie, która również wyraża swoją opinię, po czym przekazuje kartę kolejnej osobie.
5. Jeżeli opinie się zgadzają, kartę odkłada się, jeżeli nie, to rozmowa toczy się do momentu ustalenia i zaakceptowania stanowisk.
6. Następnie inna niż poprzednio osoba rozpoczyna kolejną wypowiedź dotyczącą kolejnej karty.
7. Po przeczytaniu ostatniej karty lub upływie czasu, gra się kończy.

Pamiętaj, że „Gra w karty” opiera się na dwóch ważnych zasadach:

1. Każdy ma prawo głosu i jego opinia jest tak samo ważna jak innych.
2. Prowadzący dba o to, aby nikt nie przejmował prowadzenia i nie narzucał swojego zdania innym uczestnikom.

Życzymy mądrej gry!

Redakcja